

3. Каліченко А. В., Микляєва Ю. В. Розвиток ігрової діяльності дошкільнят. М.: Вища освіта, 2004. С. 335.
4. Косенко Ю. М. Сутність дидактичної гри як методу навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. № 8 (18). С. 184–191.
5. Крутій К. Л., Деснова, І. С., Замелюк М. І. Дефініція «гра як провідний тип діяльності дошкільника»: аналіз підходів. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2022. Вип. 2(4). С. 84–91.
6. Манжелій Н., Фазан Т. Підготовка вихователів до використання мультимедійних засобів у моральному вихованні дошкільників. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти: зб. наук. праць до IX Міжнародної науково-практичної конференції*. Кам'янець-Подільський. 2023, С. 194-200.
7. Мельничук Л. Б., Марчук О. О., Красовська О. О., Шкабаріна М. А. Педагогічний аналіз готовності майбутніх вихователів до морального виховання старших дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 1. Теорія і методика професійної освіти. С. 95–99.
8. Невмержицький В. М. Розвиток моральної свідомості особистості. *Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства: матеріали V Міжнародної науковопрактичної конференції (21 квітня 2020 року); за заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної*. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. С. 158-161.

УДК 373. 2. 091. 39: 004

Манжелій Н. М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Фазан Т. П.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІНФОРМАЦІЙНО–КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті розглянуто особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі закладу дошкільної освіти. Акцентовано увагу на їх ролі у розвитку і вихованні дітей дошкільного віку та можливостях застосування в методичній, управлінській діяльності.*

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, освітній простір, діти дошкільного віку, заклад дошкільної освіти.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інформатизація сучасного життя, розвиток і впровадження нових технологій у різних сферах суспільства зумовили певні реформи в змісті діяльності закладів дошкільної освіти. Сьогодні пред'являються якісно нові вимоги до організації освітньої діяльності дошкільників, розвитку в них дослідницьких та творчих здібностей, формування життєвої компетентності. Обсяг інформації, що постійно зростає, який повинні засвоїти діти не механічно, а осмислено, вимагає більш досконалих

форм, методів, прийомів навчання. Виникає необхідність використовувати нові засоби навчання, адже дошкільний вік дитини вважають найсприятливішим для розвитку пізнавальної активності та творчого потенціалу. У покращенні організації освітньої роботи з дошкільниками, підвищенні її якості, велику увагу вихователі надають інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ), які є досить дієвим засобом розвитку, позитивно впливають на формування особистісних рис, характеру дітей, стимулюють їх до самостійної пізнавальної діяльності.

Особливо важливо, щоб дошкільник розвивався як особистість, активно вивчав і досліджував навколишній світ. Зважаючи на актуальність проблеми, у варіативній складовій нової редакції Базового компонента дошкільної освіти введено освітій напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота». Основна його ідея – формування цифрової компетенції дошкільників, яка розглядається як здатність використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання освітніх, ігрових завдань на основі набутих знань, умінь позитивного ставлення до комп'ютерної та цифрової техніки. Основне завдання освітнього напрямку – сформуванню у дошкільників умінь самостійно використовувати комп'ютерну техніку для застосування під час гри, малювання, конструювання, моделювання; вміти здобувати необхідну інформацію, свідомо споживати медіапродукцію, дотримуватися правил безпеки, виявляти вміння вибирати пізнавальний та ігровий контент, характеризувати його зміст [2].

Аналіз останніх досліджень. Інновації в дошкільній освіті є предметом уваги багатьох сучасних українських і зарубіжних науковців. У дослідженнях В. Бондаревської, Ю. Горвица, К. Зворигіної, О. Кореганової, Г. Лаврентьевої розглянуто проблему впливу комп'ютерних технологій на загальний розвиток дітей дошкільного віку. Необхідність використання комп'ютера та комп'ютерних ігор в освітньому процесі закладів дошкільної освіти досліджують О. Андрусич, Б. Гершунський, О. Кивлюк, Ю. Машбиць. У працях В. Бикова, Н. Польки, Л. Чайнова та ін. висвітлені питання санітарно-гігієнічних умов створення розвивального, навчально-інформаційного середовища із застосуванням комп'ютера в межах ЗДО.

Стан інформатизації дошкільної освіти в нашій державі вивчався українськими науковцями з Інституту інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України (В. Богдан, Ж. Матюх, Ю. Носенко). У репрезентованому ними дослідженні з'ясувалися цілі та напрями інформатизації дошкільної освіти з обов'язковим упровадженням ІКТ у

зкладах дошкільної освіти, їх вплив на формування та розвиток цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу.

Мета статті – висвітлити особливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Система сучасної освіти потребує постійного впровадження інноваційних технологій, які покликані стати невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, значно підвищувати його ефективність. Разом із кадровим і методичним забезпеченням освітнього процесу вони є вирішальним показником оцінювання дієздатності кожного закладу дошкільної освіти [5].

Інноваційні педагогічні технології належать до системи загального наукового і педагогічного знання, виникли і розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти. Вони є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства [5].

Сучасними науковцями у галузі дошкільної освіти (Т. Андрющенко, Н. Дудник, Л. Лохвицька, Ю. Руденко) був здійснений ретельний аналіз змісту аналітичного звіту про «Можливості застосування інформаційних і комунікаційних технологій в дошкільній освіті» Інституту ЮНЕСКО з інформаційних технологій в освіті, який дав підстави стверджувати, що саме завдяки цим технологіям створюються умови для поліпшення розвивального навчально-ігрового середовища ЗДО, підвищення якості надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти, забезпечення ефективності партнерського спілкування між дорослими (батьками і педагогами) та дітьми [1, с.15].

У дослідженнях сучасних українських науковців стверджується, що в сучасному освітньому просторі ІКТ доцільно розглядати як важливий складник організації освітнього процесу, застосування якого сприятиме задоволенню індивідуальних потреб, розкриттю здібностей кожної дитини, її повноцінному залученню до освітнього й суспільного середовища.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі дошкільної освіти можна розглядати одночасно під різними кутами: як засіб інтенсифікації освітнього процесу закладу дошкільної освіти, як один з шляхів підвищення рівня ІК-компетентності педагогів, а також як засіб удосконалення управління закладами дошкільної освіти [3, с.45].

Оскільки використання комп'ютерних технологій сприяє підвищенню якості освіти через активне впровадження їх в освітній і управлінський процес і, як результат – сприяння конкурентоспроможності ЗДО в зовнішньому середовищі,

інформатизація дошкільних установ повинна реалізовуватися за такими напрямками:

- створення матеріально-технічних умов для розміщення, ефективного використання та збереження засобів інформатизації і комп'ютерної техніки;
- придбання комп'ютерної техніки, засобів інформації, системних і прикладних програм;
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- впровадження в роботу освітніх дошкільних установ комп'ютерних технологій на всіх рівнях;
- навчання інформаційних технологій педагогів усіх освітніх рівнів;
- формування і розвиток медіатеки, створення і поновлення баз даних, формування, накопичення та ефективного використання освітніх ресурсів та ін. [7].

Становлення вихователя саме як професіонала неможливе без необхідних особистісних якостей та професійних компетентностей, серед яких важливе місце належить інформаційній компетентності. Сучасний вихователь має добре орієнтуватися в інформаційному просторі, здобувати інформацію та оперувати нею відповідно до особистих потреб і вимог освіти сучасності: створювати текстові документи, малюнки, діаграми, таблиці, презентації; використовувати Інтернет-ресурси для пошуку інформації; розробляти власну електронну продукцію (конспекти занять, демонстраційний та дидактичний матеріал); використовувати електронні продукти (електронні підручники, енциклопедії, навчальні програми) у педагогічній діяльності.

Використання на заняттях комп'ютера, мультимедіа та інших технічних засобів з метою виховання і розвитку творчих здібностей дитини, формування її особистості, збагачення інтелектуальної сфери дошкільника дозволяють розширити можливості педагога. Діти із задоволенням працюють на таких заняттях, активно включаються у виконання завдань, так як технічні засоби дозволяють включати в освітній процес і звук, і дію, і мультиплікацію, що підвищує їх інтерес і увагу [6, с. 30].

Комп'ютер для педагогів може стати потужним технічним засобом навчання дітей. Використання його дозволить розширити можливості педагога, створити базу для залучення дошкільників до комп'ютерних навчальних програм. На сьогоднішній день комп'ютерні програми, ігри, завдання у своїй роботі можуть застосовувати всі педагогічні

працівники: вихователі, музичні керівники, психолог, методист, логопед. У багатьох іграх та програмах присутні елементи новизни, сюрпризності, незвичності, в них використовуються засоби заохочення, що так полюбляють діти. Застосування комп'ютерів, мультимедіа та інформаційних технологій у якості дидактичних засобів використовується для підвищення мотивації та індивідуалізації навчання, розвитку творчих здібностей дітей та для створення благополучного емоційного фону.

Необхідність застосування ІКТ в дошкільній освіті, насамперед для формування пізнавальної компетентності дошкільників, також зумовлена складністю об'єктів вивчення (скажімо, певних явищ довкілля), які неможливо продемонструвати лише вербальними засобами і за допомогою одиничного зображення. ІКТ дають змогу «вийти» за межі навчального середовища на занятті; зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, імітувати будь-які ситуації і процеси в довіллі.

Мультимедійні технології є одним з найперспективніших і найпопулярніших напрямів інформатизації дошкільної освіти. Вони мають на меті створення продукту, який містить колекції зображень і даних, що супроводжуються звуком, відео, анімацією та іншими візуальними ефектами. Науковці вважають мультимедійну презентацію, яка входить до ІКТ, однією з найвдаліших форм розробки й представлення навчального матеріалу для дітей дошкільного віку (особливо на заняттях із ознайомлення з навколишнім світом). Перегляд мультимедійних презентацій пропонують дітям під час фронтальних занять, а також у процесі індивідуальної роботи. Вони дають дошкільникам змогу краще зрозуміти новий навчальний матеріал, узагальнити отримані знання, а також активізують пізнавальний інтерес до нової теми, сприяють його засвоєнню.

Використання мультимедіа у навчанні не тільки збільшує швидкість передачі інформації дітям та підвищує рівень її засвоєння, а й сприяє розвитку таких процесів як увага, пам'ять, мислення, уява, мовлення, розвиває почуття кольору, композиції, бере участь у інтелектуальному, емоційному та моральному розвитку дошкільників. Новизна комп'ютера та інтерактивного обладнання відображаються в розширенні та збагаченні змісту знань, вмінь та навичок дитини, в інтенсифікації створення структурних комплексів інтелектуального та мотиваційно-емоційного характеру, у зміні динаміки процесу психічного розвитку [8, с.10].

YouTube – є зручним і простим засобом у використанні ІКТ. Він доступний як вихователям, так і старшим дошкільникам, забезпечує широкий вибір роликів, мультфільмів для перегляду відповідно до теми, що вивчається дітьми. Також педагоги можуть самостійно

розміщувати в YouTube відеофайли, необхідні для опрацювання з вихованцями.

Із-поміж усіх медіатехнологій найпопулярнішими серед дошкільників, безумовно, залишаються мультиплікаційні фільми, які з одного боку, дають змогу відволікти чимось дитину на певний час, а з іншого – виконують неабияку виховну, пізнавальну й розвивальну функцію. Фахівці виокремлюють кілька принципів дії механізму формування в дітей соціальних установок і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, зокрема: інформування – підвищення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони хорошої і поганої поведінки; ідентифікація – засвоєння соціальних установок і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів; імітація – копіювання поведінки, наслідування героїв мультфільмів [9].

Мультимедійна презентація повинна мати мету, а також перелік компонентів, з яких вона складається. Також слід указувати, під час якого заняття (ознайомлення з навколишнім, розвитку мовлення, ознайомлення з природою тощо) ця презентація буде використана [9].

Відомо, що гра є однією з форм практичного мислення дітей. Тому використання *комп'ютерних ігор* у освітній діяльності є природним для дитини, слугує ефективним засобом підвищення мотивації і забезпечення індивідуалізації. Комп'ютерні ігри вчать дітей переборювати труднощі, контролювати виконання дій, оцінювати результати. Дошкільник входить у сюжет ігор, засвоює правила, відповідно діє і прагне досягнення результатів. Крім того, практично у всіх іграх є свої герої, яким потрібно допомогти виконати завдання. Таким чином, комп'ютер допомагає розвинути не тільки інтелектуальні здібності дитини, але й виховати волевільні якості, такі як самостійність, зібраність, зосередженість, посидючість, спонукає дитину до співпереживання, допомоги героям ігор, збагачуючи тим самим його ставлення до навколишнього світу [5].

ІКТ у дошкільних закладах створюють можливості для вирішення цілої низки завдань і, зокрема, забезпечують розвиток психофізіологічних функцій, що забезпечують готовність до навчання (дрібна моторика, просторова орієнтація, зорово-моторна координація); збагачення кругозору; опанування різними соціальними ролями; формування навчальної мотивації, розвиток особистісних компонентів пізнавальної діяльності (пізнавальна активність, самостійність, довільність); формування відповідних віку загальноінтелектуальних умінь (серіація, класифікація тощо); організація сприятливого для розвитку дитини предметного та соціального середовища.

Міністерство науки і освіти України розробило рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в

Україні від 2 квітня 2022 року. У них зазначено, що керівники ЗДО, послуговуючись ІКТ можуть :

➤ Створювати умови для педагогів щодо обміну досвідом з реалізації успішних практик організації пізнавально-дослідницької діяльності, виховання та розвитку дітей у процесі дистанційної/змішаної форми комунікації з вихованцями.

➤ Надавати освітні послуги із застосуванням різних форм організації освітнього процесу в ситуації, коли ЗДО повністю або частково припиняє діяльність у зв'язку з військовими діями, з використанням дистанційної та змішаної форми організації освітнього процесу.

➤ Розміщувати на вебресурсах ЗДО методичні кейси, банк розвивальних ігор та вправ із різних напрямів виховання та розвитку дітей дошкільного віку, відеозаняття, описи та алгоритми проведення дослідів та експериментів тощо задля організації пізнавально-дослідницької діяльності дітей, забезпечення їхнього повноцінного розвитку.

➤ Розміщувати на сайті ЗДО завдання і рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку.

➤ Створювати групи із батьками, вихователями, психологами в соціальних мережах Viber, Telegram, WhatsApp тощо для отримання інформаційно-освітніх та психолого-педагогічних послуг.

➤ Використовувати електронні платформи Zoom, GoogleMeet, Google Classroom, Microsoft Teams та ін. [10].

Важливо відзначити, що інформаційно-комунікаційні технології можна успішно використовувати як в освітній діяльності педагогів, так і в управлінській, методичній роботі, роботі психолога, логопеда, медичної сестри.

Безпосередньо в управлінській діяльності сучасні ЗДО здійснюють різні види діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій:

1. Робота в міській освітній мережі, співпраця з закладами дошкільної освіти інших міст України.

2. Створенням бази даних працівників, дітей та батьків за допомогою програми Microsoft Office (MSO) Access.

3. Розрахунок стажу роботи працівників.

4. Робота з документацією в програмі редактора Microsoft Excel: складання тарифікаційних списків, ведення таблицю обліку робочого часу, ведення щоденного відвідування дітей, розрахунок батьківської плати за відвідування ЗДО, складання щоденного меню-розкладки, звіти завгоспа по використанню матеріалів, складання штатного розпису, фінансову планування та бухгалтерській облік.

5. Створення портфоліо педагогічних працівників, презентацій у програмі Microsoft Office PowerPoint.

6. Управління освітнім та робочим процесом, робота з документацією у програмі Microsoft Word: підготовка оперативної та зовнішньої звітності; складання довідок, наказів, актів, документів відповідно до Номенклатури справ ЗДО; моніторинг результатів освітньої роботи; оформлення внутрішнього контролю за службами в електронному вигляді.

7. Опрацювання нормативно-правової документації шляхом використання Інтернет-ресурсів.

8. Участь у форумах, чатах, конференціях, вебінарах [1, с.32-40].

Висновки. Отже, інформаційно-комунікаційні технології сучасні науковці визначають як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією. ІКТ не лише ефективні як засіб розвитку інтересу до нових знань у дошкільників, вони розкривають широкі можливості візуалізації навчання у закладі дошкільної освіти, а також сприяють розвитку різних сторін особистості через усебічний вплив на формування майже всіх якостей дитини.

Використання ІКТ в освітньому процесі ЗДО сприяє підвищенню професійного рівня педагогів, спонукає шукати нові нетрадиційні форми і методи навчання, проявляти творчі здібності. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у закладі дошкільної освіти є збагачувальним і перетворювальним фактором, одним із шляхів оновлення змісту освіти згідно сучасних вимог.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. К., Лохвицька Л. В., Руденко Ю. А., Дудник Н. А. Використання ІКТ для формування здоров'язбережувальної компетентності старших дошкільників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 81. №1. С. 15-35
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (2021). URL: Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (mcfp.ua)
3. Биков В. Ю., Жук Ю. О. Класифікація засобів навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*: Зб. наук. праць / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука / Інститут засобів навчання АПН України. Київ : Атіка, 2005. С. 39-60.
4. Впровадження та поширення інформаційно-комунікаційних технологій у роботі дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю : тематичний збірник праць / упоряд. А. А. Волосюк; за заг. ред. Л. А. Шишолік. Рівне : РОППО, 2015. 85 с.
5. Галета Я. Інформаційно-освітнє середовище як засіб навчання. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua> (дата звернення 20.11.2023).
6. Гриценко В. Г. Формування навчального середовища з використанням соціальних хмарних сервісів. *Хмарні технології в освіті* : матеріали

Всеукраїнського науково-методичного Інтернет-семінару (21 груд. 2012 р.). – Кривий Ріг : Видавничий відділ КМІ, 2012. С. 29-30.

7. Дементієвська Н. П. Як можна комп'ютерні технології використати для розвитку учнів та вчителів. *Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання* / за ред. С. Д. Максименка, М.Л.Смульсон. К.: Міленіум, 2005. Т. 8, вип. 1. 238с.

8. Лаврентьєва Г. Комп'ютерно-ігровий комплекс у дошкільному закладі. *Дошкільне виховання*. 2013. № 1. С. 10-12.

9. Махоніна О. В. Методичні рекомендації «Використання мультимедійних презентацій як ефективного засобу в навчанні дітей дошкільного віку». URL: http://arzgirrono.narod.ru/new_page_12.htm (дата звернення 18.11.2023).

10. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 16.11.2023).

УДК 373.2.091.33

Маткін І. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – доктор філософії, ст.викл. **Дубовик Ю.О.**

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

***Анотація.** Розглянуто сучасні форми та методи роботи з дітьми дошкільного віку в освітньому процесі. Закцентовано увагу на використанні інтерактивних методів, ігрових технологій, індивідуалізації навчання та використанні технологій для покращення навчального процесу та розвитку дітей. Стаття обговорює переваги цих підходів та їх вплив на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.*

***Ключові слова:** діти дошкільного віку, освіта, інтерактивні методи, ігрові технології.*

Постановка проблеми. У сучасному світі, де технологічний прогрес і соціокультурні зміни надзвичайно швидкі, педагогам та батькам дітей дошкільного віку доводиться постійно адаптуватися до нових умов і викликів. Робота з маленькими дітьми є надзвичайно важливою і відповідальною справою, оскільки саме в цьому періоді формуються основні знання, навички та цінності, на яких будується подальший розвиток особистості.

Актуальність питань виховання та навчання дітей дошкільного віку визнається у всіх країнах світу, оскільки вони становлять майбутнє суспільства. Однак інноваційні технології та сучасні форми роботи з дітьми надають педагогам унікальні можливості для покращення якості їхньої освіти та виховання.